

Sygn. akt IV KK 319/20

POSTANOWIENIE

Dnia 27 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Michał Laskowski (przewodniczący)

SSN Jerzy Grubba

SSN Paweł Wiliński (sprawozdawca)

Protokolant Łukasz Biernacki

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Roberta Tarsalewskiego,
w sprawie **J. P.**

podejrzanego z art. 207 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 27 kwietnia 2021 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego

od postanowienia Sądu Okręgowego w K.

z dnia 24 marca 2020 r., sygn. akt VI Kz (...),

utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w D.

z dnia 23 grudnia 2019 r., sygn. akt II K (...),

**1. uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę
Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym,**

**2. zarządza zwrot na rzecz J. P. wniesionej opłaty od kasacji w
kwocie 450 zł.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 23 grudnia 2019 r., sygn. akt II K (...), Sąd Rejonowy w D. na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 31 § 1 k.k. umorzył postępowanie karne przeciwko podejrzanemu J. P. o czyn zabroniony z art. 207 § 1

k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., popełniony w okresie od 2 lipca 2017 r. do 13 maja 2018 r. w D., na szkodę X.Y. oraz orzekł, tytułem środka zabezpieczającego, umieszczenie podejrzanego w zakładzie psychiatrycznym. Nadto, Sąd I instancji orzekł o kosztach postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.

Po rozpoznaniu zażalenia obrońcy podejrzanego, Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z dnia 24 marca 2020 r., sygn. akt VI Kz (...), postanowił utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie.

Następnie kasację od wskazanego wyżej orzeczenia Sądu II instancji wniósł obrońca J. P., zaskarżając je w całości, na korzyść podejrzanego i zarzucając „rażącą obrazę prawa, która miała istotny wpływ na jego treść, w postaci naruszenia:

1. art. 433 § 2 k.p.k., poprzez nierozważenie w sposób należyty wszystkich zarzutów (zarzutów: 1a, 1b, 1c, 1d, 1e i 2 zażalenia) i wniosków podniesionych w zażaleniu, w szczególności zarzutów: przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegającej na nieuwzględnieniu zaistniałej w sprawie okoliczności istnienia pomiędzy małżonkami zaostrzonego konfliktu małżeńskiego, rozgrywającego się na jego tle kwestii dotyczących wspólnego majątku, jak również wynikających z tego kłótni małżeńskich, w których to również aktywny udział miała pokrzywdzona, bezkrytycznemu przyznaniu waloru wiarygodności zeznań świadków X.Y., P. P., M. W., R.W. oraz W.P., podczas gdy osoby te pozostają w jawnym konflikcie z osobą podejrzanego i były bezpośrednio zainteresowane w doprowadzeniu do wydania niekorzystnego dla niego orzeczenia, nieuwzględnieniu okoliczności braku stwierdzenia występowania zachowań noszących znamiona znęcania się fizycznego jak i psychicznego przez podejrzanego J. P. względem pokrzywdzonej X.Y. przez osoby trzecie, takie jak świadkowie J. C., B. B., czy też A. M., nieuwzględnieniu okoliczności braku stwierdzenia przez interweniujących funkcjonariuszy policji, jakichkolwiek śladów stosowania przemocy przez podejrzanego J. P. względem osoby pokrzywdzonej X.Y. jak i będący konsekwencją w/w naruszeń błąd w ustaleniach faktycznych przyjęty za podstawę orzeczenia, mogący mieć wpływ na jego treść, a

polegający na przyjęciu, iż podejrzany J. P. dopuścił się czynu zabronionego szczegółowo opisanego we wniosku prokuratora o umorzenie postępowania i zastosowania środka zabezpieczającego z art. 207 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. względem pokrzywdzonej X.Y.;

2. art. 457 § 3 k.p.k., poprzez nieprzedstawienie w sposób prawidłowy i wyczerpujący, dlaczego Sąd II instancji uznał zarzuty wywiedzione w zażaleniu obrońcy podejrzanego za niezasadne, w szczególności poprzez skrótowe, lakoniczne, arbitralne i niezgodne ze stanem faktycznym ustosunkowanie się do argumentów przytoczonych przez obrońcę oraz nieskonfrontowanie prezentowanych przez Sąd II instancji konkluzji z materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie;
3. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 94 § 1 k.p.k. w zw. z art. 98 § 1 k.p.k. poprzez nie odniesienie się do zarzutu podniesionego w zażaleniu obrońcy podejrzanego, wskazującego na naruszenie przez Sąd I instancji zasady proporcjonalności (str. 5 zażalenia) i nieuwzględnienie, że dla zastosowania środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym konieczne jest uprzednie rozważenie jaką - gdyby nie stan niepoczytalności sprawcy czynu zabronionego - karę należałoby sprawcy, za popełnienie czynu zabronionego, wymierzyć, a w konsekwencji zaakceptowanie przez Sąd II instancji orzeczenia środka zabezpieczającego o charakterze izolacyjnym z naruszeniem zasady proporcjonalności;
4. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k., poprzez ocenę (w toku kontroli odwoławczej) zgromadzonego w trakcie postępowania przed Sądem I instancji materiału dowodowego z pominięciem zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego i przyjęcie nie tylko, że podejrzanemu można przypisać sprawstwa zarzucanych czynów ale również, że społeczna szkodliwość tego czynu jest wysoka o czym świadczy jego agresywne zachowanie, w sytuacji kiedy brak jest obiektywnych dowodów, a w szczególności zeznań niezwiązanych ze stronami świadków, którzy potwierdziliby wersję przedstawianą przez pokrzywdzoną.

5. art. 4 w zw. z art. 433 § 1 i § 2 w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., poprzez rozpoznanie sprawy w postępowaniu odwoławczym i sporządzenie uzasadnienia postanowienia w sposób nieobiektywny i krzywdzący dla podejrzanego, co wyraziło się w szczególności w nierozpoznaniu wszystkich zgłoszonych w zażaleniu wniosków dowodowych, które miały wykazać wadliwość orzeczenia Sądu I instancji i doprowadzić do jego uchylenia oraz w nieobiektywnych i niezgodnych ze stanem faktycznym stwierdzeniach zawartych w uzasadnieniu postanowienia Sądu II instancji, iż: „(...) *należy zobowiązać badanego do regularnego leczenia psychiatrycznego.*” i dalej „*Wniosków przeciwnych nie zawierają, wbrew stanowisku skarżącego, opinie psychologa klinicznego, przedkładane przez obrońcę w toku postępowania (...).*”.

Podnosząc powyższe, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W odpowiedzi na kasację Zastępca Prokuratora Rejonowego w D. wniosła o oddalenie kasacji, jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zasadna jest kasacja w części, w jakiej zarzucono Sądowi odwoławczemu naruszenie wymogów rzetelnego rozpoznania środka odwoławczego wskazanych w art. 433 § 3 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k.

Nie budzi wątpliwości, że w zażaleniu na postanowienie Sądu Rejonowego w D. o umorzeniu na podstawie art. 17 § 2 pkt. 2 k.p.k. w zw. z art. 31 § 1 k.k. postępowania karnego wobec J. P. o czyn z art. 207 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i zastosowaniu środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym podniesione zostały zarzuty kwestionujące prawidłowość dokonanych ustaleń faktycznych, oceny dowodów, a także, co szczególnie istotne, kwestionujące potrzebę zastosowania najbardziej dolegliwego środka zabezpieczającego. W szczególności zakwestionowano w nich bezpośrednio wiarygodność zeznań wskazanych imiennie świadków, odmowę uwzględnienia okoliczności korzystnych dla J. P. wynikających z zeznań innych

świadców, odmowę uwzględnienia konfliktu małżeńskiego, rozkładu pożycia i złożenia przez J. P. pozwu rozwodowego jako tła konfliktu, odmowę wiarygodności wyjaśnień podejrzanego. Kwestionowano, w konsekwencji zarzucanych błędów w ocenie dowodów, prawidłowość ustaleń faktycznych w części, w jakiej sąd przyjął popełnienie czynu zabronionego przez J. P. Wreszcie, w zażaleniu podniesiono odrębnie zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego w zakresie zastosowania środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie, jako środka najsurowszego, wskazując m.in. w tym zakresie na braki ustaleń Sądu I instancji co do oceny stopnia społecznej szkodliwości, wysokiego prawdopodobieństwa popełnienia ponownie tego samego rodzaju czynu, lakoniczności opinii biegłych wydanej po jednorazowym ambulatoryjnym badaniu. Wskazywano w zażaleniu także na pozostawianie podejrzanego pod ścisłą opieką psychologiczną i podjętą terapię, wątpliwości co do kompleksowości opinii biegłych, a wreszcie na konieczność oceny proporcjonalności orzeczonego środka do popełnionego czynu i konieczności stosowania najsurowszego środka zabezpieczającego. Końcowo przedstawiono okoliczności, które wskazują, że odmienna od przyjętej przez Sąd I instancji powinna być ocena istnienia ryzyka dopuszczenia się w przyszłości przez podejrzanego czynów karalnych o tak znacznym stopniu społecznej szkodliwości, skutkująca odstępieniem od stosowania środka w postaci zakładu zamkniętego.

W relacji do tak rozbudowanych i konkretnych zarzutów podniesionych w zażaleniu Sąd Okręgowy w niezwykle lakonicznym i skrótowym uzasadnieniu zbiorczo i jednocześnie ogólnikowo ocenił, że rozstrzygnięcie Sądu I instancji jest prawidłowe. Rację ma skarżący, że Sąd odwoławczy nie odniósł się przy tym bezpośrednio do większości podniesionych zarzutów, część z nich kwitując zbiorczym stwierdzeniem braku podstaw – jak w przypadku uznania, że ocena dowodów w sprawie jest prawidłowa, do innych się nie odnosząc – jak do wskazania, że sam brak krytycyzmu podejrzanego do swojej choroby nie jest podstawą niezbędności leczenia w zakładzie zamkniętym. Część uwagi poświęcił Sąd odwoławczy kwestii oceny stopnia społecznej szkodliwości przypisanego podejrzanemu czynu zabronionego, uznając że skarżący nie przeprowadził w zażaleniu „żadnej analizy stopnia społecznej szkodliwości czynu podejrzanego”,

podczas gdy w istocie to zadaniem tego Sądu było rozpoznanie zarzutu wadliwej oceny stopnia tej szkodliwości dokonanej przez Sąd Rejonowy. Wskazanie na konieczność leczenia psychiatrycznego zawarte w uzasadnieniu nie jest przy tym w żaden sposób powiązane z oceną zarzutu nadmiernej dolegliwości środka w postaci orzeczenia zakładu zamkniętego wobec podejrzanego. Nie wynika z niego by Sąd odwoławczy w jakimkolwiek zakresie rozważył kwestionowaną przez skarżącego niezbędną i proporcjonalną nałożonego środka zabezpieczającego. Tymczasem Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie wielokrotnie wskazywał na konieczność zachowania szczególnej dbałości w zakresie oceny przesłanek stosowania środka w postaci umieszczenia w zakładzie zamkniętym, jako środka o szczególnej dolegliwości, stanowiącej pozbawienie konstytucyjnej wolności (por. wyrok Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2014 r., sygn. akt III KK 458/13, postanowienie Sądu Najwyższego z 7 maja 2019 r., sygn. akt V KK 74/19). Między innymi w wyroku z dnia 5 lutego 2009 r., sygn. akt II KK 252/08 Sąd Najwyższy wskazał, że „z uwagi na zasadę proporcjonalności pozbawienia wolności do wagi czynu sąd, przed podjęciem decyzji o zastosowaniu środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym, powinien przeprowadzić swego rodzaju test przez rozważenie, jaką, gdyby nie stan niepoczytalności sprawcy czynu zabronionego, karę należałoby sprawcy, za popełnienie takiego czynu zabronionego, wymierzyć. Tylko w przypadku, gdy nie ma wątpliwości, że właściwą karą dla takiego sprawcy za popełnienie zarzucanego mu czynu (gdyby mógł ponosić odpowiedzialność karną) byłaby bezwzględna kara pozbawienia wolności, sąd powinien podjąć decyzję o umieszczeniu takiej osoby w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym. W sytuacji gdyby sąd uznał, że karą adekwatną do wagi popełnionego czynu byłaby kara o charakterze wolnościowym, stosowanie tego środka zabezpieczającego mogą uzasadniać wyłącznie szczególne okoliczności tego czynu.” Również samo odwołanie się Sądu II instancji do zawartego w opinii biegłych stanowiska co do potrzeby leczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym wobec braku jakiegokolwiek odniesienia się do zawartego w zażaleniu zarzutu przyjęcia ustaleń w tejże opinii na podstawie jednorazowego badania ambulatoryjnego nie spełnia wymogów rzetelnej kontroli odwoławczej. Nie rozważył wreszcie Sąd odwoławczy

podnoszonych w zażaleniu oraz w toku postępowania okoliczności i argumentów wskazujących na stan podejrzanego, jego leczenie i postępowanie, wskazujących samoistnie na konieczność ponownej oceny potrzeby umieszczenia go w zakładzie zamkniętym.

W świetle wskazanych okoliczności stwierdził należało, że kontrola odwoławcza dokonana przez Sąd Okręgowy w K. nie realizowała wymogów rzetelności wyrażonych w art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. Powyższe jakkolwiek nie przesądza o kierunku rozstrzygnięcia Sądu odwoławczego nakazuje jednak ponowić kontrolę wniesionego w sprawie zażalenia, szczególnie, że zastosowano w niej najbardziej dolegliwy ze środków zabezpieczających w postaci umieszczenia podejrzanego w zakładzie zamkniętym.

Z tych powodów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.